O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
O‘zMU rektori I.Madjidov
____
2021 yil 26 avgust

Ro‘yxatga olindi: №BD-__________
2021 yil 26 avgust

O‘ZBEK TILI

FAN DASTURI

(Barcha bakalavriat ta’lim yo‘nalishlari uchun)

Toshkent - 2021

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
URTB104	2021-2022	1;2	4	
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**	
Majburiy	O'zbek		4	
1. **Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**	
O'zbek tili	60	60	120	

2.

I Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarning o'zbek tilidan egallagan bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash va yanada kengaytirish, tanlagan ixtisosliklari doirasida davlat tilini puxta bilishlariga yordamlashish, ularning og'zaki va yozma nutqini kasbiy atamalar bilan boyitish, o'zbek tilidan yuqori darajada nutqiy savodxonlikni ta'minlashga erishishdan iborat.

Fanning vazifasi – nutqiy kompetensiyani rivojlantirish; og'zaki va yozma nutqda sohaviy terminlarni samarali qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish; ixtisoslikka oid matn tuzish, uni tahrir va tahlil qilish malakalarini hosil qilish; sohaviy hujjatlarni tuzish, shu jumladan, elektron hujjatlarni to'ldirish va rasmiylashtirish ko'nikmalarini shakllantirish.

II Asosiy qism (amaliy mashg'ulotlar):

1-mavzu. O'zbekiston – yagona Vatan

Mustaqil O'zbekiston. Vatan tuyg'usi. Tinchlik shukronasi. O'zbekiston jahon hamjamiyatida. Muhim sanalar va voqealar. O'zbekistonning xalqaro aloqalari. O'zbekiston a'zo bo'lgan xalqaro tashkilotlar. Orfoepiya qoidalari. O'zbek tilida tovushlar talaffuzi.

2-mavzu. O'zbek tili – Davlat tili

Davlat tili tushunchasi. Til va jamiyat. Savodxonlik va imlo masalalari. Buyuk mutafakkirlarning til va nutq haqidagi fikrlari.

O'zbek tilining imlo qoidalari.

3-mavzu. Milliy qadriyatlar – millat iftixori

O'lmas qadriyatlar. Milliy qadriyat – ma'naviy boylik. O'zbek xalqining o'ziga xos madaniyati. Milliy urf-odatlar, o'zbek udumlari. Mehmondo'stlik. Mehmon kutish odobi. O'zbek tilida so'z yasalishi.

4-mavzu. Tarix va zamonamiz

Ulug' ajdodlarimiz, ularning jahon ilm-fani taraqqiyotiga qo'shgan hissalari. Buyuk allomalarimiz yaratgan buyuk xazina – ilmiy va madaniy meros. Amir Temur va temuriylar davrida til va adabiyot.

nishonlanadigan kasb bayramlari.Turli mamlakatlarda nishonlanadigan kasb bayramlari haqida qiziqarli ma'lumotlar.

Monologik matn. Monologik matnda mazmun izchilligi va ohang.

17-mavzu. Kasbim tarixi

Kasblar tarixi. Sohaning vujudga kelishi va rivojlanishi. Kasb taraqqiyoti haqidagi ma'lumotlardan xronologik jadval tuzish.

Soha lug'atlari. Ularda terminlar va birikmalarning berilishi.

18-mavzu. Iqtidor va mehnat

Iqtidorli yoshlar. Qanday qilib muvaffaqiyatga erishish mumkin? Mamlakatimizda iqtidorli yoshlar uchun yaratilayotgan sharoitlar. Yoshlikdagi mehnat keksalikdagi rohatning kafolatimi? Kasb sohasida muvaffaqiyatlarda mehnatning roli. Matnga so'z va termin tanlash.

19-mavzu. Yetuk mutaxassis

O'z ishining ustasi. Mening orzularim. Hunardan rizqing unar. Zamonaviy mutaxassis tushunchasi. Yetuk mutaxassis. Soha ravnaqi. Mutaxassisning kasbiy kompetensiyasi. Matn tahlili va tahriri.

20-mavzu. Ilm sari yo'l

Ilm va olam. Ilm martabasi martabalarning zo'ridir. Ilmga fidoyilik tushunchasi.Jamiyat va sohalar rivojida fanning o'rni. Ilmiy ishlarning fan va soha rivojiga qo'shadigan hissasi. Ilmiy ishlarning turlari haqida qisqacha tavsiflar. Annotatsiya va taqriz matnlari, ularda ifoda materialining xususiyatlari.

21-mavzu. Kasb etikasi. Nutq odobi

Odob-axloq tushunchasi. Soha xodimlarining odob-axloq qoidalari. So'zlashish odobi. Nutq madaniyati. Kasbiy faoliyatda nutq madaniyati. Mutaxassisning nutq madaniyati. Me'yor tushunchasi.

22-mavzu. San'at va ma'naviyat

San'at va ma'naviyat. O'zbek san'ati tarixi. Yurtimizning mashhur san'at ahllari. Sevimli san'atkor. Xalq amaliy san'ati. Musiqaning qudrati. Umumxalq leksikasiga kirgan san'atshunoslik terminlari.

23-mavzu. Men sevgan asar

Zamonaviy o'zbek adabiyoti. Adabiyotning kishi ruhiy dunyosiga ta'siri. Sevimli asarim. Yangi nashrlar. Mashhur o'zbek adiblari ijodidan namunalar. Badiiy tasvir vositalari.

24-mavzu. Iqtisod va hayot

Iqtisod va hayot. Bozor iqtisodiyoti. O'zbekistonning jahon iqtisodiyotidagi o'ziga xos o'rni. Mamlakat iqtisodiyotida yuz bergan yangiliklar, o'zgarishlar, kelgusi rejalar.

Umumxalq leksikasiga kirgan iqtisodiy terminlar.

25-mavzu. Ish yuritish tili va uslubi

Hujjat – ish yuritishning asosi. Hujjatchilik tarixi. Normativ (me'yoriy) hujjat tushunchasi. Hujjat aylanishi. Elektron hujjatlar.

26-mavzu. Hujjat turlari va xususiyatlari

Hujjatlarning tasniflanishi.Hujjat rekvizitlari. Hujjat tayyorlashning asosiy qoidalari.

27-mavzu. Tashkiliy hujjatlar va ularning turlari

Tashkiliy hujjatlarning vazifasi. Tashkiliy hujjatlarning turlari. Tashkiliy hujjatlarning leksik va stilistik xususiyatlari. Shartnoma. Mehnat shartnomasi. Nizom. Yo'riqnoma.

28-mavzu. Farmoyish hujjatlari va ularning turlari

Farmoyish hujjatlarining vazifasi. Farmoyish hujjatlarining turlari. Buyruq. Farmoyish. Ko'rsatma. Farmoyish hujjatlarining leksikasi va stilistik xususiyatlari.

29-mavzu. Ma'lumot-axborot hujjatlari

Ma'lumot-axborot hujjatlarining vazifasi. Ma'lumot-axborot hujjatlarining turlari. Tarjimai hol. Bildirgi. Tavsifnoma. Ishonchnoma. Tilxat. Tushuntirish xati. Dalolatnoma. Ma'lumotnoma. Majlis bayoni. Hisobot. Xizmat yozishmalari.

30-mavzu. Xizmat yozishmalari. Xatlar.

Xizmat yozishmalarining vazifasi. Xizmat xatlarining turlari. So'rov xati. Iltimos xati. Javob xati. Ilova xat. Tasdiq xati. Eslatma xati. Da'vo xati. Talab xati. Axborot xati. Kafolat xati.

III Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora – tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida belgilangan vazifalarning amalda bajarilishi bo'yicha tilshunos va adabiyotshunos olimlarning fikr va mulohazalari bayon etilgan maqolalari bilan tanishish.
2. Til va yozuv. "O'zbek yozuvlari tarixidan" mavzusida material tayyorlash.
3. Turli millatlarning urf-odatlari va an'analari mavzusida ijodiy matn tuzish. Turli millat qadriyatlarnini Konseptual jadval asosida qiyoslash.
4. "Yoshlar – innovatsion g'oyalar tashabbuskori" mavzusida ko'rgazmali

Tarix tilga kirganda. O'zbekistonning qadimiy shaharlari. Tarixiy obidalar. Tilning leksik qatlamlari.

5-mavzu. Zamonaviy dunyoda ta'lim

Ta'lim tizimi, fan olamiga yo'l. Oliy ta'lim. Ilm tantanasi. Dunyoda tan olingan ta'lim tizimlari.

Kelajak bilimli yoshlar qo'lida. O'zbekistonda Yoshlar kuni. Yoshlar – innovatsion g'oyalar tashabbuskori. Iqtidorli yoshlar – yurt kelajagi.

Til va terminologiya.

6-mavzu. Muzeylar – o'tmish va kelajak orasidagi ko'prik

Muzeylar – xalqning, millatning ma'naviy-ma'rifiy taraqqiyoti ko'zgusi. O'zbekiston muzeylari. Bo'lajak mutaxassis uchun soha muzeylarining ahamiyati. Jahonning mashhur muzeylari.

Sohaviy terminlar va ularning qo'llanishi.

7-mavzu. Kitob mutolaasi

Fan olamining o'ziga xosligi. Kitob – bilimlar xazinasi. Kitob tarixi. Yangi davr adabiyotlari.

Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi. Oliy ta'lim va kutubxona. Axborot - resurs markazlari. Virtual kutubxona.

Erkin va turg'un birikmalar. Frazeologik birliklarning turlari.

8-mavzu. Adabiyot – ma'naviyatni yuksaltiruvchi manba

Adabiyot – so'z san'ati. Adabiy asarlarda umuminsoniy va milliy qadriyatlarning, shuningdek, insoniy fazilatlarning ulug'lanishi. O'zbek mumtoz adabiyoti. Bir qo'lida qalam, bir qo'lida davlat boshqargan buyuk siymolar.

She'riyat bo'stoni. Zamonaviy o'zbek shoirlari.

Nutq uslublari. Badiiy uslub va uning xususiyatlari.

9-mavzu. Ommaviy axborot vositalari

O'zbekistonda ommaviy axborot' vositalarining faoliyati. Sevimli gazeta va jurnallar. Teleko'rsatuv va radioeshittirishlar, gazeta, jurnallar va shu kabi nashrlardagi materiallar, reklama matnlari tahlili. Tezkor axborot. Axborotdan unumli va o'rinli foydalanish. Kompyuterlar. Internet. Axborot xavfsizligi. Internet madaniyati.

Publitsistik uslub va uning xususiyatlari.

10-mavzu. XXI asrda innovatsiyalar

Insonga xos yaratuvchanlik. Inson aqli va qo'li bilan yaratilgan meros. Buyuk kashfiyotlar. Fan-texnika taraqqiyoti, fan va amaliyot. XXI asr –

	nanotexnologiyalar asri. Barkamollik sari. Zamondoshlarimiz kashfiyotlari. Kasb sohasidagi innovatsiyalar haqida ma'lumot. Ilmiy uslub va uning xususiyatlari. **11-mavzu. Davrimizning global muammolari** Global muammolar. Insoniyat oldida turgan global muammolar va ularning yechimi to'g'risida. Ekologik muammolar. Tabiatni asrash, toza ekologik muhit mas'uliyati. Maqola va uning turlari. **12-mavzu. Tabiat, inson, salomatlik** O'zbekiston iqlimi. Yurtimiz tabiatining o'ziga xosligi, tabiat hodisalari. O'zbekistonning o'simlik va hayvonot dunyosi. Inson – tabiatning bir bo'lagi. Inson va tabiat o'rtasidagi o'zaro mutanosiblik. Orol fojiasi. O'zbekistonda ekologik harakat faoliyati. Sog'lom turmush tarzini ta'minlovchi omillar. O'zbekistonda tabobatning rivojlanishi. Dorivor o'simliklar. Reportaj tayyorlash. Intervyu olish va intervyu berish qoidalari. **13-mavzu. Huquqiy madaniyat** Konstitutsiya – hayotimiz qomusi. Huquq va majburiyatlar, ularning himoyasi. Qonunlarni o'rganish va ularga rioya qilish. O'zbekiston fuqarolarining huquqlari va burchlari to'g'risida. Umumxalq leksikasiga kirgan huquqiy terminlar lug'atini tuzish. Rasmiy-idoraviy uslub va uning xususiyatlari. **14-mavzu. Ilm maskanimiz hayotidan** O'zbekistonda ta'lim tizimi. O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalari. Zamonaviy oliy ta'lim muammolari. Oliy ta'lim terminlari lug'atini tuzish. Siz o'qishga kirgan dargoh. Universitet tarixi va buguni. Universitet iftixorlari. Ilm-fan haqidagi o'zbek xalq maqollaridan namunalar. So'zlashuv uslubi va uning xususiyatlari. Shevaga xos so'zlar. **15-mavzu. Hayot mening tasavvurimda** Oila – jamiyat tayanchi. Komil insonni tarbiyalashda oilaning ahamiyati. O'zbek oilasi va uning o'ziga xosligi. Yoshlarning hayotga munosabati va qiziqishlari haqida. Qiziqishlar olamida. Har kimning o'z fikri bor. Bo'lajak kasbim. Kasb tanlash mas'uliyati. Matn va uning ko'rinishlari. Dialogik matn. **16-mavzu. Ustoz maktabi** Sharafli kasb. Birinchi o'qituvchim. Kasbiy faoliyatda ustoz va shogird an'analari. Kasb bayramlarini nishonlash an'anasi. Keng va tor doirada

	material tayyorlash. 5. Til va terminologiya. Mutaxassislik atamalari lug'atini yaratish, ular ishtirokida gaplar tuzish. 6. Ixtiyoriy badiiy asar mutolaasi. "Asar taassurotlari" mavzusida esse yozish. 7. Abdulla Qahhor hikoyalarida turg'un birikmalarning qo'llanishiga misollar keltirish. 8. Egallanayotgan sohaga oid ilmiy maqolaga berilgan taqriz tahlili. 9. "Mutaxassisning odobi va nutqi" mavzusida dialogik matn yaratish. 10. Ish yuritish hujjatlaridan namunalar tayyorlash.
3.	**V Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • o'zbek tilidagi matnlarni o'rganish, amalda qo'llash va tahlil qila bilish, hujjatlarni tayyorlash va yuritishda o'zbek tilining imlo qoidalariga qat'iy amal qilish haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;*** • o'zbek tilida matn tuzish, uni tahlil va tahrir qilish, sohaviy hujjatlarni tayyorlash va rasmiylashtirish, kasbiy muloqot yuritish ***ko'nikmalariga ega bo'lish;*** • talaba milliy va umuminsoniy qadriyatlar, mutaxassisligiga oid mavzularda bog'lanishli matn tuza olishi va bunday matnlarni tarjima qilish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • amaliy topshiriqlar; • interfaol keys-stadilar; • mantiqiy fiklashga qaratilgan grafik-organayzerlar; • guruhlarda ishlash; • taqdimot qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazoratning barcha shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, fanni o'zlashtirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Muhiddinova X., Salisheva Z., Po'latova X. O'zbek tili (oliy ta'lim muassasalari rus guruhlari uchun darslik). – Toshkent: O'qituvchi, 2012.– 288 b. 2. M.Abdurahmanova, D.Fattoxova, U.Xalmuxamedova, N.Inogamova,

	N.Egamberdiyeva. O‘zbek tili (o‘quv qo‘llanma). – Toshkent: Mumtoz so‘z, 2018. – 276 b. 3. Husanov N., Xo‘jaqulova R., Dilmurodova N. O‘zbek tili (o‘quv qo‘llanma). – Toshkent: TMI, 2017. – 336 b. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 1. Lafasov U. O‘zbek tili (o‘quv qo‘llanma).– Toshkent: ToshDSHI, 2016. – 532 2. Aminov M., Madvaliyev A., Mahkamov N., Mahmudov N. Ish yuritish (amaliy qo‘llanma). – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2017. 3. Asilova G. Bojxona tizimida me’yoriy hujjatlarni yuritish (rus guruhlari uchun o‘quv qo‘llanma). – Toshkent, 2016. – 176 b. 4. Rafiyev A., Mahmudov N., Yuldashev I. Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish. –Toshkent, 2013. – 143 b. **Axborot manbalari** 1. www.kutubxona.uz 2. www.ziyonet.uz 3. www.alishernavoiy.uz 4. http://sahifa.tj/uzbeksko_russkij.aspx 5. https://www.lex.uz 6. http://library.ziyonet.uz
7.	Fan dasturi Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti tomonidan ishlab chiqilgan. O‘zMU Kengashining 2021-yil “____” ______ dagi ___ - son bayonnomasi bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ullar:** D. Fattaxova - O‘zMU, “O‘zbek tilshunosligi” kafedrasi dots.v.b., p.f.n. U. Xalmuxamedova - O‘zMU, “O‘zbek tilshunosligi” kafedrasi katta o‘qituvchisi
9.	**Taqrizchilar:** N. Husanov - TMI, “O‘zbek va rus tillari” kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori (turdosh OTM) N. Umarova - TDTU, “Tillar” kafedrasi mudiri (turdosh OTM)